

A 1894/välfärd

Tekijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Valiokuntaehdotus verkkohäirinnästä ja -uhkailusta

Päätösehdotus

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii yhteispohjoismaisen strategian verkkohäirinnän ja -uhkailun torjumiseksi.

Yhteenveto

Valiokunnan vuoden 2021 työohjelman painopistealueena on verkkohäirintä ja -uhkailu.

Pohjoismaissa käydään poliittista keskustelua siitä, kuinka verkkohäirintä ja -uhkailu saattavat hiljentää julkisessa tilassa käytävän keskustelun. Internetissä tapahtuvasta häirinnästä ja uhkailusta on tullut monelle digimaailman arkipäivää. Ilmiö on laaja, ja se uhkaa demokratiaa, oikeudellista asemaa ja tasa-arvoa.

Saadakseen lisätietoa verkkohäirinnästä ja -uhkailusta valiokunta kutsui 13. huhtikuuta 2021 pitämäänsä kokoukseen seuraavat asiantuntijat:

- Jenny Pentler, NIKK (Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus)
- Christian Mogensen, CfDP (Center for Digital Pædagogik)
- Thordis Elva, NORDREF (Nordic Digital Rights and Equality Foundation)

Kokouksessa käydyn keskustelun nojalla valiokunta päätti antaa sihteeristölle tehtäväksi laatia valiokuntaehdotuksen verkkohäirinnästä ja -uhkailusta.

Taustaa

Vuoden 2021 työohjelman painopistealueena on verkkohäirintä ja -uhkailu. Työohjelmassa aiheesta todetaan seuraavaa:

Demokraattinen keskustelu on siirtynyt verkkoon (ilmiö on vahvistunut pandemian aikana). Etenkin naisten sekä seksuaalivähemmistöjen ja etnisten vähemmistöjen sananvapaus on vaarassa, sillä heitä uhkaillaan, häiritään ja halvennetaan julkisessa keskustelussa. Tämä estää monia naisia ja vähemmistöjä osallistumasta julkiseen keskusteluun ja rajoittaa heidän demokraattisia perusoikeuksiaan. Tuloksena on demokratian yleinen heikentyminen ja tärkeiden äänien vaikeneminen yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Valiokunta haluaa tässä yhteydessä keskittyä myös verkossa tapahtuvaan kiusantekoon, halventavaan kielenkäyttöön ja väkivallalla, raiskauksilla tai tappamisella uhkailuun sekä kuvien tai muun arkaluontoisen materiaalin jakamiseen etenkin ilman naisten suostumusta.

Kuvien jakaminen ilman lupaa

Digitaalisessa häirinnässä on monesti kyse intiimien kuvien jakamisesta ilman kuvissa esiintyvän henkilön suostumusta. Ilmiön laajuudesta ei ole kattavaa tilastoa, mutta on saatu viitteitä siitä, että tämä rikollisuuden muoto on kasvussa. Jokaiselta Tanskan lukioluokalta löytyy oppilas, jota esittäviä seksuaalissävyytteisiä kuvia on jaettu kuluneen vuoden aikana ilman suostumusta.¹

Kun ensimmäiset tapaukset kuvien luvattomasta jakamisesta tulivat julkisuuteen seitsemisen vuotta sitten, niistä käytettiin nimitystä *kostoporno*. Tapaukset liittyivät erityisesti parisuhteiden kariutumiseen ja siihen, että hylätty osapuoli halusi vahingoittaa entistä kumppaniaan. Kostoporno ei kuitenkaan ole kattava nimitys, koska kyse ei aina ole pornokuvista eikä kosto ole välttämättä syynä kuvien luvattomaan jakamiseen. Ilmiötä kutsutaan nykyisin tavallisemmin verkkohäirinnäksi, ja kyseessä on paljon laajempi ja monisyisempi ongelma, jota esiintyy kaikissa ikäryhmissä ja yhteiskuntakerroksissa. Verkkohäirintä ulottuu salaa kuvatuista seksivideoista yksityishenkilöiden tietokoneilta varastettuihin alastonkuviin, joita jaetaan kansioissa tai pornosivuilla ympäri maailmaa.

Lisäksi sosiaalisessa mediassa perustetaan valeprofiileja ihmisten maalittamiseksi ja vahingoittamiseksi. Kyseessä voi olla niin sanottu *deep fake porn*, jossa kasvot yhdistetään laadukasta kuvankäsittelyä käyttäen jonkun toisen henkilön alastomaan vartaloon. Monet uhrit kokevat vakavia psyykkisiä oireita kuten ahdistusta, masentuneisuutta ja voivat kärsiä traumaperäisestä stressihäiriöstä, kun heitä esittävää intiimiä materiaalia leviää internetin syövereissä.

Tutkimukset

---

¹ https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/ung19_trivsel_og_sundhed_paa_gymnasielle_uddannelser

Tanskan ihmisoikeusinstituutin (**Instituttet for Menneskerettigheder**) vuonna 2019 tekemä tutkimus osoitti, että keskustelun "sävyllä" on pelottava vaikutus, kun on kyse tanskalaisten osallistumisesta ja tарттumisesta demokraattiseen keskusteluun Facebookissa. Vastaaajista 59 % ilmoitti, että keskustelun sävy estää heitä kertomasta mielipidettään. Lisäksi tutkimus osoitti, että naiset luopuvat keskusteluun osallistumisesta miehiä useammin ja että keskustelua dominoivat yli 50-vuotiaat miehet.

Demokratisk deltagelse på Facebook, Institut for Menneskerettigheder:
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf

Parlamenttien välinen liitto (IPU) ja Euroopan neuvoston parlamentaarikkojen yleiskokous (PACE) laativat vuonna 2018 raportin, joka osoitti kansallisissa parlamenteissa esiintyvän hälyttävän paljon seksismiä, seksuaalista häirintää ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Tutkimuksesta käy ilmi niin ikään, että naisiin kohdistuvaa verkkouhkailua esiintyy runsaasti Euroopan parlamenteissa. Tutkimuksessa haastateltiin 123 naista 45:stä Euroopan maasta. Näistä 81 oli parlamentin jäseniä ja 42 parlamenttien työntekijöitä. Raportti osoitti, että

- 46,9 % oli saanut tappo- tai raiskausuhkauksia
- 58,2 % oli kokenut seksuaalista häirintää sosiaalisessa mediassa.

<https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe>

Pohjoismaiden ministerineuvosto laati vuonna 2020 raportin *The Angry Internet*:
https://cfdp.dk/wp-content/uploads/2020/11/CFDP_the_angry_internet_ISSUE.pdf.
Raportissa tarkastellaan vihaisten pohjoismaisten miesten muodostamia verkkoyhteisöjä, jotka lietsovat vihaa naisia kohtaan. Raportti osoittaa, että naisvihamielisissä verkkoyhteisöissä on mukana paljon pohjoismaisia miehiä. Raportin arvion mukaan jopa 850 pohjoismaista käyttäjää on tuottanut misogynististä (naisvihamielistä) sisältöä kuluneen vuoden aikana. Ja vielä useampi lukee sellaista.

Alan tutkimuslaitoksia

NIKK: <https://nikk.no/>

Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen pohjoismainen yhteistyöelin. Se kokoaa ja välittää tietoa ja tutkimustuloksia tasa-arvo- ja LGBTI-politiikasta ja -käytänteistä pohjoismaisesta näkökulmasta katsoen.

CfDP: <https://cfdp.dk/>

Center for Digital Pædagogik on yksi Tanskan johtavista verkkoneuvontaan ja nuorten digitaaliseen hyvinvointiin keskittyvistä organisaatioista. Keskus on pyrkinyt yli

viidentoista vuoden ajan edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia digitaalisten laitteiden ja sosiaalisen median värittämässä maailmassa.

NORDREF: <https://www.nordref.org/>

Nordic Digital Rights and Equality Foundation. Yhdistyksen tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja demokratiaa Pohjoismaissa kehittämällä, jakamalla ja levittämällä tietoa digitaalisista oikeuksista ja vastuista sekä lisäämällä ihmisten mahdollisuuksia osallistua keskusteluun ja muuhun toimintaan verkossa.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta pitää verkkohäirintää ja -uhkailua vakavana ja huolestuttavana ilmiönä, joka rajoittaa ja pahimmillaan sensuroi demokraattista keskustelua fyysisessä ja digimaailmassa.

Pohjoismaisen yhteistyön lisäämisestä olisi valiokunnan mukaan todellista pohjoismaista hyötyä torjuttaessa toimintaa ja virtauksia, jotka uhkaavat sananvapautta ja oikeutta demokraattiseen keskusteluun Pohjoismaissa.

Kaikki yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien sananvapautta rajoittavat teot ja virtaukset on ehkäistävä ja kitkettävä pois niin yksityisellä/henkilökohtaisella kuin julkisella/yhteiskunnallisellakin tasolla.

Verkkohäirintä ja -uhkailu vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja heikentää demokratiaa. Verkkofoorumeilla esiintyvä uhkailu, vihapuhe ja yleinen jyrkkä vastakkainasettelu johtavat siihen, että etenkin naisia, vähemmistöjä, poliittisissa luottamustehtävissä toimivia ja muita julkisia henkilöitä vaiennetaan ahdistelulla, uhkailulla tai pelottelulla.

Valiokunta katsoo, että tällaisten verkossa tapahtuvien laittomuuksien kitkemiseksi on tarpeen koota tietoa ja koordinoita kokemuksia kaikkien Pohjoismaiden kesken. Valiokunta suosittaa siten yksimielisesti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se laatii yhteispohjoismaisen strategian verkkohäirinnän ja -uhkailun torjumiseksi.

Yhteispohjoismaista strategiaa laadittaessa on otettava huomioon seuraavat kysymykset ja näkemykset:

- Olisiko mahdollista perustaa Pohjoismaiden yhteinen osaamis- ja tietopankki (advisory board), joka tarjoaisi kansallisille, pohjoismaisille, eurooppalaisille ja kansainvälisille toimijoille suosituksia verkkohäirinnän ja -uhkailun torjumiseksi?
- Miten voimme nykyistä paremmin hyödyntää yksittäisten Pohjoismaiden parhaita käytäntöjä, niin että tieto ja kokemukset saadaan useampien ulottuville?
- Voivatko Pohjoismaat yhdessä velvoittaa verkkoalustojen tarjoajia eli teknologian toimijoita kantamaan nykyistä suuremman vastuun

verkkohäirinnän, -uhkailun ja -rikollisuuden ehkäisemisestä ja
tapausten selvittämisestä?

Valiokunnan ehdotus liittyy YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 5, sukupuolten
tasa-arvo, ja tavoitteeseen 16, rauhaa ja oikeudenmukaisuutta.

Kööpenhaminassa 2. marraskuuta 2021

Aksel V. Johannesen (Jvfl.)

Alexander Grandt (S)

Anders Adlercreutz (rkp)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Erling Bonnesen (V)

Eva Lindh (S)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Heli Järvinen (vihr.)

Kaisa Juuso (ps.)

Kathy Lie (SV)

Kim Berg (sd)

Per-Arne Håkansson (S)

Tobias Drevland Lund (R)